

Lillen

AV DANA RECHOWICZ



Hon satt på tunnelbanan. Det var trångt, som alltid på morgonen. Platsen bredvid henne var ledig, men ingen satte sig där. De flesta tittade bort eller var upptagna med sina mobiler. Bara en liten pojke, med nycklar hängande runt halsen, stirrade på henne med nyfikna ögon.

– Han har samma runda ögon som Lillen, tänkte hon.

Plötsligt kände hon en skärande smärta. Lillen, hennes älskade lille pojke. Varje dag längtade hon efter honom. Hon har inte sett honom på länge. Två, tre månader? Hon hade tappat räkningen.

– Hoppas han har det bra hos mormor, tänkte hon.

Det var framförallt för hans skull, som hon lämnade honom hos mormor. Hon måste tjäna pengar.

Pengar som skulle ge honom ett bättre liv.

Idag skulle hon börja på ett nytt ställe. Stationens namn hade hon uppskrivet på en lapp. Hon började att leta frenetiskt.

– Lappen? Var är den? Nej, inte i fickorna. Hon började leta i kassen hon hade med sig.

– Här är den! Det stod BERGSHAMRA. Nu tittade hon noga genom fönstret.

Stadion, Tekniska Högskolan, Universitet, Bergshamra.

Hon tog sin kasse, gick ut och tog rulltrappan upp. Framför henne låg ett litet torg, kantat av gråa hus. Det nya stället skulle ligga till vänster, med en grön skylt i neon. Det stod COOP i grönt.

Här skulle hon börja idag.

– Det är ett bra ställe, nära till tunnelbanan. Många passerar på väg till jobbet och på väg hem.

De passar väl på att handla när de går förbi.

Hon gick fram till affären, ingången låg under ett litet tak. Till höger om den stod en vitmålad bänk.

Hon satte sig där en stund. Det var framförallt unga som gick in och ut. Alla hade bråttom.

Några tittade konstigt på henne.

– Nej, här kan jag inte sitta. Där ute, strax utanför entrén, under taket, blir bättre.

Hon tog sin kasse och gick ut.

– Här, med ansiktet mot torget, ska jag sitta.

Från kassen tog hon fram en dyna av skumplast och en rutig filt, la dem på marken och satte sig med ryggen mot husets vägg. Hon drog ner sin kjol för att täcka sina skor. Skorna var smutsiga.

Det hade regnat igår kväll. Från pendeltågsstationen var det en lång väg fram till deras tält i skogen. Det kraftiga regnet hade gjort stigen lerig. När hon äntligen kom fram var hennes skor täckta av lera.

Med en liten tygbit hade hon försökt rengöra dem, men på morgonen såg hon att det fanns stora, intorkade fläckar. Hon skämdes och försökte nu att gömma skorna under kjolen. Sen, plockade hon upp en pappersmugg och en flaska med vatten. Nu var det bara att tänka på Lillen. Det gjorde det lättare att sträcka fram handen med pappersmuggen och säga:

– Hej, hej! Tak so myke!

De första kronorna lät vänta på sig. Alla sprang in och ut utan att titta åt hennes håll.

– Jag har ju en bild på Lillen! Det kanske får deras hjärtan att mjukna.

Bilden låg alltid i blusens bröstficka, nära hjärtat. Hon tog fram den och ställde den mot flaskan.

En tjej med blont hår gick ut från affären. I handen hade hon en smörgås och en flaska juice.

Hon hade inte lika bråttom som de andra. Hon stannade upp, tittade på bilden, tog fram en slant och la den i muggen.

– Tak so myke!

– Hela fem kronor! En bra början, tänkte hon.

Samtidigt kunde hon inte låta bli att tänka på smörgåsen och juicen hon såg i hennes hand.

Själv, tidigt på morgonen, åt hon två skivor bröd med korv. En tjock och mjuk korv, den billigaste som fanns att köpa.

– Den är inte som korvar där hemma, smala, hårda, kryddiga, men den får duga, bara jag får ihop lite pengar till Lillen.

Hon tog upp bilden och tittade igen på det smala ansiktet, de runda ögonen, det mörka håret och det busiga leendet.

– Jag får sitta här länge, tills de stänger, för att få ihop så mycket som möjligt. Tur att det inte regnar idag. Hur bli det när vintern kommer? Tills dess får jag kanske ihop tillräckligt med pengar och kan återvända hem?

Hon drack lite vatten och såg sig omkring. Några träbänkar var placerade här och där på torget.

Till höger om henne fanns det några träd, det såg ut som om de växte direkt ut betongen.

Framför henne stod det några konstiga skulpturer, stora och knubbiga. Vem skulle de föreställa? Kanske några sagofigurer?

Hon såg en gammal tant komma gående med en rollator.

– Äldre människor är snälla. Hon kanske ger mig en slant.

Den gamla tanten stannade vid en av bänkarna, ”parkerade” sin rollator och satte sig sakta ner. Hon var liten och smal.

I morse hade det varit molnigt, men nu tittade solen fram. Den lilla tanten blundade och vände sitt ansikte mot solen. Hennes vita, krulliga hår genomlystes av solens strålar och det såg ut som en gloria.

– Hon ser ut som ett helgon eller som en ängel.

Det kom några ungdomar från tunnelbanan. Ett par svängde in mot affären. Nu, hörde hon dem prata. De pratade ett annat språk än det man hörde runt omkring. De pratade ett språk som påminde lite om hennes eget. När de gick förbi sa hon högt:

– Hej, hej!

De stannade upp, tittade på henne och sa något. Hon ansträngde sig men förstod ingenting.

– De har säkert inga småpengar, men när de har handlat får jag kanske en slant.

När paret gick ut räckte den unge mannen henne en kasse.

– Tak so myke! Tak so myke! sa hon högt och tittade snabbt i kassen. I den låg det ett par smörgåsar, frukt, yoghurt och juice.

– Så mycket mat! Hon höjde blicken, tänkte tacka igen, men såg deras ryggar.

De gick snabbt hand i hand. Hon ropade ändå:

– Tak, tak!

– Allt det här måste ha kostat mycket. Hade de givit mig pengar istället, hade jag kunnat samla mera till Lillen, men å andra sidan . . . Det var länge sedan jag åt en banan och en yoghurt åt jag sist där hemma.

Plötslig kände hon sig hungrig. Hon tog upp en av smörgåsarna. Brödet var vitt och mjukt, med skinka, ost, sallad och några skivor gurka.

– Det är jättegott! Någon gång skulle jag vilja göra en sådan smörgås till Lillen.

Hon drömde sig bort till sin lilla by i fjällen där han var. Till de höga träden, de porlande bäckarna och till blommorna. Här, framför henne var det mesta av betong. Långt borta, på andra sidan av torget fanns det också några träd.

Torget låg nästan öde så gott som på några få personer. Den lilla tanten satt kvar på bänken.

På uteserveringen satt några gubbar, drack kaffe och rökte cigaretter.

– Det är som hemma, tänkte hon, kvinnorna är hemma, tar hand om allting och gubbarna sitter på caféet.

Hon såg en äldre man närma sig.

– Hej, hej! sa hon och sträckte fram handen med pappersmuggen.

Han stannade framför henne. Först såg hon hans ögon, smala och kalla som is. Han pratade tyst, ändå kändes varje ord som en sten kastad rakt in i hennes ansikte. Hon behövde inte förstå orden, hon förstod ändå vad han sa:

– Gå härifrån! Försvinn! Åk tillbaka till ditt land!

Han gick in i affären. Reflexmässigt ville hon fly. Tanken på Lillen fick henne att sitta kvar. För hans skull måste hon uthärda och inte ta åt sig.

– Det finns bra människor, men det finns även dåliga. Så var det i hela världen. Jag måste hålla ut!

Hon satt orörlig och hängde med huvudet som var tungt av alla tankar. I ögonvrån såg hon den äldre mannen komma ut. Hon lyfte inte blicken, men såg ändå hans skor. De var snygga, dyra och välputsade. Hon satt försjunken i sina tankar.

Det sa ”kling” i pappersmuggen.

– Tak so myke! sa hon tyst.

Det var en annan äldre herre som la dit en slant. Det kändes som en liten tröst.

– Om jag kunde göra mig förstådd, om jag kunde berätta, då kanske de skulle förstå mig lite bättre?

Hon kände sig fattig, smutsig och stum. Det sista var nog det allra värsta. Det började strömma in lite folk.

– Ja, nu har de lunch.

Hon hade suttit länge i samma ställning och kände nu att hennes ben hade somnat.

– Jag måste sitta i en annan position en stund. Mina smutsiga skor kommer att synas, men det kan inte hjälpas.

Plötsligt hördes ett konstigt oljud. Hon tittade upp men kunde inte se var oljudet kom ifrån.

Det var ett gäng pojkar, det såg hon när de kom åkande i hög fart på sina brädor. Pojkarna tävlade om vem som var snabbast. De stannade utanför affären och sprang in. De kom ut med varsin flaska läsk och ställde sig nära henne. En av dem pekade plötsligt på hennes skor. Alla började gapskratta. De tittade ömsom på henne, ömsom på varandra och skrattade . . .

– De är ju bara barn, inte konstigt att de skrattar, de har väl aldrig sett såna skor!

Den lilla tanten gick nu med sin rollator mot affären, men hon gick inte in utan hon gick fram till pojkarna och började att prata med dem.

– Jag tror att hon pratar pojkarna tillräta.

Pojkarna slutade att skratta, tog sina brädor och åkte iväg. Den lilla tanten tittade på henne och log ursäktande. Hon tittade snabbt på hennes skor, vände om och gick tillbaka, men inte till bänken, utan in i ett av de närliggande husen.

Det kom ganska många nu för att handla i affären. Några slängde en slant i muggen när de gick in, andra när de gick ut. Vissa gick bara förbi.

- Tak so myke! Tak so myke! sa hon varje gång.

Pappersmuggen började att fyllas. Hon tittade ner i muggen och märkte inte att någon ställde sig framför henne. När hon lyfte på huvudet, såg hon att det var den lilla tanten som räckte henne en kartong. Hon tog den, öppnade och såg ett par nästan nya skor.

- Hon såg mina gamla, leriga skor, som pojkarna skrattade åt och gick hem för att hämta ett par skor till mig. Hon är en ängel.

Den lilla tanten pekade på hennes fötter, som om hon ville förklara att nu kunde hon byta skor.

- Ingen "Tak so myke!" nu, det räcker inte! Hon stod upp, öppnade sina armar och omfamnade den lilla tanten.

Hon ville berätta hur rörd och tacksam hon var, men hur skulle hon säga det? I stället pekade hon på sig själv och sa:

- Antonia. Den lilla damen log, pekade på sig själv och sa:

- Maria.

Antonia satte sig ner för att byta skorna. Det var rätt storlek och de kändes bekväma.

- Är de här fina skorna verkligen mina?

Den lilla tanten pekade på de gamla skorna och på en papperskorg som fanns i närheten, men Antonia ville inte slänga dem. Hon har lagt dem i kartongen och med gesterna försökte att förklara att hon sparade dem för regn. Hon tänkte på den långa leriga stigen i skogen. När hon gick där kunde hon byta till de gamla skorna och inte förstöra de nya.

- Hej då, Antonia! sa den lilla tanten, vände på sin rollator och gick hem.

- Hej do, Maria! Tak so myke!

Nu hade hon en vän. Nu var det någon som visste vad hon hette. Hon skulle så gärna berätta för Maria om Lillen, men det var ju omöjligt.

- Nästa gång hon kommer, då kan jag visa henne hans foto, då kommer hon att förstå.

Det började bli glesare på torget. Folk började att återvända till sina arbeten. Det var inte många som kom för att handla. Antonia kände sig lite hungrig. Från kassen hon fick imorse tog hon fram en banan och en yoghurt.

- Hur skulle jag äta den utan en sked? Då såg hon en liten plasticsked i kassen.

- Vad omtänksamma de var. De tänkte till och med på att ge mig en sked att äta med!

Antonia åt långsamt, njöt av varenda tugga. Hon tittade igen på sina nya skor. Nu behövde hon inte gömma dem under kjolen. Det var varmt. Ögonlocken kändes tunga. Antonia lutade sig igen mot den nu soluppvärmda väggen. Dagens händelser rullades bakom de slutna ögonlocken, de bra och de dåliga. Hon försökte att minnas de bra och förskjuta de dåliga till glömskans rike. Nu hade hon en vän, Maria, det var det viktigaste. Bilden av den lilla tanten hade etsat sig fast i hennes ögon.

Plötsligt kände hon sig kissnödig. Till höger om henne, på andra sidan torget

låg en restaurant, men hon vågade inte gå in, för att använda deras toalett. Att inte ha någonstans att kissa under hela dagen var väldigt jobbigt.

– Jag måste gå runt och hitta ett ställe. På andra sidan torget finns det träd. Kanske finns det några buskar, där jag skulle kunna huka och kissa?

Antonia lämnade sin plats utanför Coop, gick mot träden på andra sidan.

– Nej, det går inte, här finns det alltid någon som går till eller från torget.

Hon vände och gick tillbaka mot torget. Till höger låg en stor gul byggnad. I fönstren såg hon olika böcker.

– Det måste vara ett bibliotek och där måste det finnas en toalett, men nej, jag vågar inte att gå in dit.

Antonia svängde höger, gick längs med ”hennes” Coop, passerade en frisörsalong och där nedanför såg hon träd och buskar.

– Där, bland buskarna kan jag huka lätt och låtsas att jag plockar blommor.

Sen satt hon en liten stund på en bänk under ett stort träd, bara för att sträcka lite på benen.

Grenarna, med de stora, gröna bladen, bildade en parasoll. Det var skönt att sitta i skuggan och få vila benen, men nu måste hon tillbaka för Lillens skull, för slantarna hon skulle samla till honom. Antonia gick tillbaka och satte sig på sin plats.

– Vilken dag! Det har hänt så mycket. Några otrevliga, men också många trevliga saker.

Nu var hon säker. Det finns änglar. Unga och gamla. Vithåriga och mörkhåriga. Såna som går hand i hand och andra som går med rollator.

– Den här dagen är som en saga, sagan om änglar. Jag kommer att berätta den för Lillen när jag kommer hem. Varje kväll.